

מסורת הש"ס

(א) [נעיל ג,] (ב) עירובין ט, (ג) [שס,] (ד) ס"א חג בר רבא, (ה) [נעיל ג,] (ו) עירובין פט, (ז, ח) [דף י"ג,]

מוסף רש"י

דרך עליו. למעלה מאלף, שנקרא מרה"ר והוליד דרך למעלה מאלף והניחו לסוף ארבע, חייב. ואע"י לאורא מקום פטור, דגוה עשרה ואין בו מקום רוחב ארבע, מין דלא נח במקום פטור לא מהני (שורבין זח). אסקופא משמשת שתי רשויות. פעמים שהא משמשת כחורת רה"י ופעמים כרה"ר (עויר רס"ו הפתח. כגון מבוי שיש שנימן רחבים לפתחו מכאן ומכאן וכן הן לא נמיס שני נזיר להעמיד לחי אחר מבחוץ, אם ירצה להשתמש בין הפנימן (שורבין ס). כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות, שעומדות כל אחת לבדה, והן רשות אחת. שם אחת להן ששמיין רשות היחיד, כגון עמוד, גטוה עשרה בתנאי, אסור לבתף עליו, מהלך, ואע"פ שרשות חלר עולה עד לנקיע, גזירה משום תל. גטוה י' ברה"ר דהי רה"י דלא לימי לבתופי עליה (שם טס).

רבינו חננאל

רשנין הא דרבא (ברנח) [בדלא נח] לפיכך חייב, (בדלא נח) [ברנח], פי' דרך עליו, שהעבירו על עצמו מימיו ומשמאל. הא דאחרים דאמרי אסקופה משמשת ב' רשויות, פשוטה היא.

דרך עליו. שהגזיהו למעלה מ' דלא שליט ציה אויר רה"ר והוי מקום פטור: **חייב**. כי הדך אנחיה ואע"ג דדרך מקום פטור אזל: לא נח. במקום פטור והויא ליה עקירה מרה"ר והנחה ברה"ר: **הכל נח**. במקום פטור ציד העומד על האסקופה: **פתח פתוח** כו'. קס"ד

במצוי שהכשירו בלחי ולחיו לפניס מן האסקופה והיינו דקא מתמה ואע"ג דלית ליה לחי מבחוץ והא אמר רב חמא כו': **סוך הפתח**. של מצוי דהיינו רחב האסקופה: **לזיר לחי אחר להסירו**. שהלחי הממיר את המצוי סתמיה נגד האסקופה וזקוף עליה וקסבר אסור להשתמש נגד הלחי אלא מחודו הפנימי ולפניס הוי היכר המחילה: **וכ"ם** דלוי ציס רחב ד'. במשך עובי החומה לפיכך אינה רשות לעגמה ומותר להשתמש כנגד הלחי מחודו החיצון שהוא שוה האסקופה אצל רה"ר ואין לך לחי גדול מעובי החומה שמכאן ומכאן צנחה המצוי ניחר: **הכל באסקופס מצוי עסקין**. דקאמרת אצל לא במצוי שהכשירו בלחי אלא במצוי שהכשירו בקורה וקורת המצוי שיעור רחבה טפח צפ"ק דעירובין (דף יג.) והאסקופס ועובי הפתח מסתמא רחבים הס נמלא חצוי של עובי הפתח מקורה וחציו אינו מקורה וכגון שהניח הקורה כלפי פניס לצד המצוי הלכך פתח פתוח כלפניס מחוד החיצון של קורה ולפניס וסבר לה כמ"ד מותר להשתמש תחת הקורה או משום טעם דהיכרא מלצר כדמפרש פלוגתמיהו בעירובין (דף ט: ה) או משום דקורה משום מחילה דאמרינן חודה החיצון יורד וסותם: **פתח נעול**. והדלת שוקף בפני האסקופה הפנימית וכל האסקופה חוץ לדלת כלחוץ ואפילו תחת הקורה דכיון דנקטס המצוי בטלה לה קורה וליכא למימר יורד וסותם דכל מחילה שאין בין חלל המחילות ד' אינן מחילות ולא שייכא צוה תורת גוד אחית. ולהכי לא אוקמא באסקופת צית דקסם צית פתח שלו יש לו משקוף מלמעלה ונמלא עובי הפתח כולו מקורה ואפילו פתח נעול אמרינן יורד וסותם שהרי יש בחלל עציו ד' מן הדלת לסתימת פי התקרה. וה"ה דמאי לאוקמא כולו מקורה אלא שאין ברחב עציו ד' אלא משום דקסם עובי החומה אינו פחות מה': **באסקופס צית**. שכולו פתח מקורה. והיינו טעמא דפתח נעול כלחוץ כגון שקירה עובי הפתח בשתי קורות דאילו תקרה שיש צה ד' אמרינן צה יורד וסותם ומו לא אחי נעילת דלת ומצטל למחילה ואפילו הוא שוקף באמצעימו דלא דמי למצוי דקורת מצוי קצרה היא ולא הוכשרה אלא למצוי הלכך פתח נעול בטלה מתורת קורה דהא אול ליה מצוי אצל תקרת ד' לא בטלה ירידת סתימתה צנעילת דלת דהלמ"מ הוא גוד ולצוד ודופן עקומה במקום ד' והכא טעמא משום דשתי קורות הוו שאין צו ארבעה ולא צו ארבעה ולא צייניה ג' והדלת מתקון להיות נועל באמצע הלכך פתח פתוח כלפניס דכיון דאין צייניה ג' אמרינן לצוד והוי כחדא ופיה החיצון יורד וסותם דהא השתא אית צה ד': **פתח נעול כלחוץ**. כיון דבאמצע הוא נמלא הוא מפסיק צייניהן ומחלקן זו מזו שאינן נראות יחד לומר צהן לצוד וליכא למימר בחילוה פיה יורד וסותם דהא לית צה ד': **ואם היספ אסקופה גצוה י' כו'**. סיפא דמילתא דאחרים בדרימא דלעיל והדר נקיט לה לפרושה כמו אמר מר: **רשום לעגמה**. ואין מטלטלין צה אפילו מן הצית ואף על גב דשניהם רה"י: **אומר היס ר"מ**. דהוא אחרים כדאמרינן בהריות: **ו הן רשות אחת**. דשניהן רה"י אלא שזה נמוך וזה גצוה: **כגון עמוד ברה"י כו'**. אסור לבתף עליו מן החצר: **משום סל ברה"ר**. גצוה י' ורחב ד' דהוי רשות היחיד דאיכא חיובא דאורייתא מרשות הרצים לבתף עליו:

מתני'

בעירובין (דף ט: ה) או משום דקורה משום מחילה דאמרינן חודה החיצון יורד וסותם: **פתח נעול**. והדלת שוקף בפני האסקופה הפנימית וכל האסקופה חוץ לדלת כלחוץ ואפילו תחת הקורה דכיון דנקטס המצוי בטלה לה קורה וליכא למימר יורד וסותם דכל מחילה שאין בין חלל המחילות ד' אינן מחילות ולא שייכא צוה תורת גוד אחית. ולהכי לא אוקמא באסקופת צית דקסם צית פתח שלו יש לו משקוף מלמעלה ונמלא עובי הפתח כולו מקורה ואפילו פתח נעול אמרינן יורד וסותם שהרי יש בחלל עציו ד' מן הדלת לסתימת פי התקרה. וה"ה דמאי לאוקמא כולו מקורה אלא שאין ברחב עציו ד' אלא משום דקסם עובי החומה אינו פחות מה': **באסקופס צית**. שכולו פתח מקורה. והיינו טעמא דפתח נעול כלחוץ כגון שקירה עובי הפתח בשתי קורות דאילו תקרה שיש צה ד' אמרינן צה יורד וסותם ומו לא אחי נעילת דלת ומצטל למחילה ואפילו הוא שוקף באמצעימו דלא דמי למצוי דקורת מצוי קצרה היא ולא הוכשרה אלא למצוי הלכך פתח נעול בטלה מתורת קורה דהא אול ליה מצוי אצל תקרת ד' לא בטלה ירידת סתימתה צנעילת דלת דהלמ"מ הוא גוד ולצוד ודופן עקומה במקום ד' והכא טעמא משום דשתי קורות הוו שאין צו ארבעה ולא צו ארבעה ולא צייניה ג' והדלת מתקון להיות נועל באמצע הלכך פתח פתוח כלפניס דכיון דאין צייניהם ג' אמרינן לצוד והוי כחדא ופיה החיצון יורד וסותם דהא השתא אית צה ד': **פתח נעול כלחוץ**. כיון דבאמצע הוא נמלא הוא מפסיק צייניהן ומחלקן זו מזו שאינן נראות יחד לומר צהן לצוד וליכא למימר בחילוה פיה יורד וסותם דהא לית צה ד': **ואם היספ אסקופה גצוה י' כו'**. סיפא דמילתא דאחרים בדרימא דלעיל והדר נקיט לה לפרושה כמו אמר מר: **רשום לעגמה**. ואין מטלטלין צה אפילו מן הצית ואף על גב דשניהם רה"י: **אומר היס ר"מ**. דהוא אחרים כדאמרינן בהריות: **ו הן רשות אחת**. דשניהן רה"י אלא שזה נמוך וזה גצוה: **כגון עמוד ברה"י כו'**. אסור לבתף עליו מן החצר: **משום סל ברה"ר**. גצוה י' ורחב ד' דהוי רשות היחיד דאיכא חיובא דאורייתא מרשות הרצים לבתף עליו:

מתני'

כגון עמוד ואמת הריחים דקציעי אצל לא מכתשת ודברים המטלטלים ואומר ר"י דאע"י דקי"ל כר"מ בגזירותיו אפילו לגבי רצים כדמוכח בריש אע"פ (בבבוצה ד' טו) גבי הא דלמר ר"מ אסור להסהות אשתו אפי' שעה אחת בלא כתובה^[ט] הכא אין הלכה כר"מ דצפ" כל גגות (עירובין ד' סא) וסס) פסקין בצהיא הלכה כר"ש דפליג עליה וקאמר א' גגות וא' חצרות וא' קרפיפות רשות אחת הן לכלים שצנחו בתוכן ושירי לנטלטל מגג לחצר: לא

יציאות השבת פרק ראשון שבת

מ.

אע"ג דרית ליה רחי בו'. פרש"י דס"ד דמיירי באסקופת מצוי שהכשירו בלחי ולא נהירא מדקאמר בסמוך לעולם באסקופת צית^א אלא נראה^ב דמיירי בכל אסקופה צין דמצוי צין דצית צין דחצר ונקט אע"ג דלית ליה לחי משום מצוי דצית וחצר אינו ניחר בלחי

וקורה אלא בפסיס א"י נקט לחי משום דצית וחצר נמי ניחרין בלחי מכאן ולחי מכאן ומיירי דקיימא אסקופה כנגד עובי החומה דהיינו צין לחיים שהוא תוך הפתח והדלת עומדת אצל עובי החומה של *כד* פניס ולהכי פתח פתוח כלפניס שאותו עובי רה"י גמורה היא שיש לה ג' מחילות צ' מחילות מעובי החומה ושלשית לצד פניס אע"פ שגמלד רביעית הוא פרוץ צמלואו אפ"ה כיון שהפתח פתוח בטל אותו עובי למה שצפניס שיש לו ד' מחילות פתח נעול כלחוץ דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שצפניס והוי כנפרץ צמלואו למקום האסור ולאו דוקא כלחוץ^א דהא רה"י גמורה היא מדאורייתא כיון שיש לה ג' מחילות ואסור לנטלטל משם ולחוץ אלא קרי כלחוץ לפי שאינה כלפניס ואסור לנטלטל מצפניס לעובי הפתח דרך נקב אם יש צדלת א"י יש ליישב כלחוץ כגון פתוח לכרמלית אצל באסקופה כולה ברה"ר חוץ לעובי החומה ליכא לאוקמא דאי לאו גצוה ג' אפילו פתח פתוח הוא כלחוץ דהוי רה"ר^א ואי גצוה ג' ורחצה ד' כרמלית היא ולא הוא לא כלחוץ ולא כלפניס ואם אינה רחצה ד' מקום פטור הוא

ולעולם הוא כלפניס וכלחוץ^א ואי קיימא כולה לפניס^א א"כ לעולם הוא כלפניס וא"ת כיון דמיירי באסקופת צית א"כ מאי פריך אע"ג דלית ליה לחי והא אסקופת צית מסתמא מקורה הוא^א ואית לן למימר פי תקרה יורד וסותם ואור"י דע"כ צאינו מקורה איירי דצמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפניס: **תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' צריך רחי אחר להתירו**. וא"ת לרצא דמוקי לה צפ" קמא דעירובין (דף ט, וסס) דהיינו דוקא צפתוח לכרמלית משום דמלא מין את מינו ונעור^א לוקי הכא צפתוח לרה"ר ולאציי נמי דלא מפליג התם צין פתוח לכרמלית צין פתוח לרה"ר נוקי באסקופה גצוה ג'^א דצפ"ק דעירובין (ג' טס) מוקי אציי הא דלריך לחי אחר להסירו בדליכא אסקופה ג' או בדליכא אסקופה כלל ואמאי דמיק רב לשנויי בע"א וי"ל דלא מציי לאוקמי הכי דא"כ אפילו נעול נמי כלפניס^א וכי קאמר וכי תימא דלית ציה ד' הוה מציי למיפרך א"ה אפילו נעול נמי: **אמר רב יהודה אמר רב הכא באסקופת מבוי עסקינן**. דוקא באסקופת מצוי פתח פתוח כלפניס כיון שהקורה ראויה להסיר את המצוי אע"פ שמצוי זה א"צ לקורה שהרי יש לו ד' מחילות שהפתח והדלת ברביעית מ"מ כיון שראויה להסיר את המצוי^א מנטרף יחד^א והוי כאלו מקורה ד' טפחים^א אצל באסקופת חצר וצית כיון שהקורה אינה ראויה להסיר שם אפילו פתח פתוח הוי כלחוץ הואיל ואינו מקורה אלא חציה ודוקא נקט הכא חציו מקורה דבכולה מקורה אפילו נעול כלפניס דקסם אסקופה שהיא תוך הפתח רחצה ד' אף על גב דלוקי אסקופה דאיירי צה מ"ק צאינה רחצה ד' התם מיירי צעומדת חוץ לעובי הפתח ודוקא קירויו כלפי פניס אצל כלפי חוץ אפילו נעול הוי כלפניס^א דקסבר רב חודו החיצון יורד וסותם כדמסיק צפ"ק דעירובין (דף ט: ה) וה"ה דהוי מציי למנקט טפה א' מקורה וקירויו באמצעו בצלצד שהיא פתוח מארבע מחודו החיצון של אותו טפה עד הדלת א):

גזירא משום תא ברה"ד. אומר ר"י דמצית לעלייה לא אסר ר"מ לנטלטל דלא יצא לנטלטל בכך מרה"ר לעלייה דמינכר מחיאתא ולא טעו אנשי צהכי אלא דוקא תל ברה"י גזר אטו תל ברה"ר דליכא מחילות וצריש כל גגות (עירובין דף פט: וסס)^[ט] מפרש דלא אמר ר"מ אלא כגון עמוד ודברים המטלטלים ואומר ר"י דאע"י דקי"ל כר"מ בגזירותיו אפילו לגבי רצים כדמוכח בריש אע"פ (בבבוצה ד' טו) גבי הא דלמר ר"מ אסור להסהות אשתו אפי' שעה אחת בלא כתובה^[ט] הכא אין הלכה כר"מ דצפ" כל גגות (עירובין ד' סא) וסס) פסקין בצהיא הלכה כר"ש דפליג עליה וקאמר א' גגות וא' חצרות וא' קרפיפות רשות אחת הן לכלים שצנחו בתוכן ושירי לנטלטל מגג לחצר: לא

עין משפט ונר מצוה

נב א ש"ע א"ח ס' שמו סעיף ג בטה"ס:

תוס' ישנים

א) אמר מהר"מ ה"מ למינקט וקירוי כלפי חוץ ובגין שהדלת עומדת באמצע עובי הפתח אצל הקירוי אלא דרך הדלת לעמוד טלה צפניס והא דלא אוקימנא בלחי מצ"ד וכגון שהלחי באמצע האסקופה ואין משם עד הדלת ד' שמה לפי שאין דרך להעמיד לחי באמצע האסקופה אלא או צפניס או בחוץ או כמו שמיךר מהר"מ דלחי ר"מ משום מחילה ואפילו נעול הוי כלפניס ואע"י דליכא ד' כמו תקרת ד' דאפילו נעול יורד וסותם:

מוסף תוספות

א. מכלל דס"ד דעירקא נמי מיירי אף באסקופת בית. אלא דרב יהודה אוקמה באסקופת מבוי דוקא.
תוס' ה"ל"ס.
ב. לפרש דס"ד השתא.
תוס' ה"ל"ס.
ג. שיהא מותר לנטלטל מהה"ר עליו.
תוס' ה"ל"ס.
ד. [ו]מדרס דרסי לה רבים.
תוס' ה"ל"ס.
ה. בין פתח פתוח בין פתח גצוה.
תוס' ה"ל"ס.
ו. מוצרי הכותל.
תוס' ה"ל"ס.
ז. וסותם אסקופה רחבה ארבע.
תוס' ה"ל"ס.
ח. אבל פתוח לרה"ר מותר להשתמש בשאינו רחב ד' דאין מצטרף חלל שלו לרה"ר.
תוס' ה"ל"ס.
ט. ואינה רחבה ד' ובכי האי גונא מפליג התם.
תוס' ה"ל"ס.
י. דאי שפתוח לרה"ר כיון דאין בו ארבע על ארבע הוי מקום פטור.
תוס' עירובין ט.
יא. כיון דגבוהה ג' ואינה רחבה ארבעה הוי מקום פטור.
תוס' ה"ל"ס.
יב. אם לא היה לו דלת גם עתה נמי מותרת כי.
פסקי ה"ל"ס.
יג. עם המבוי כשהפתח פתוח.
תוס' ה"ל"ס.
יד. [ו]אפילו מה שצמוד חוץ לקורה כלפניס דכיון דקורה זו להכשיר המבוי היא באה וגם להכשיר תחתיה, וכל האסקופה היא מקום אחד נגזר מה שלחוץ כלפניס.
יטעביא [נע' מהרש"א] אכל תמוס' ה"ל"ס.
כמו: משום דקאבדליהמותרהשתמש תחת הקורה.
יד. אע"פ שאין הקירוי רחב ד' כיון שיש ארבעה משפת הקורה עד הדלת מקום חשוב הוא ושם מבוי עליו ומצטרף עם המבוי ומתירתו הקורה אפילו פתח נעול.
תוס' ה"ל"ס.
טו. נמי.
תוס' ה"ל"ס.
טז. אע"י דרבנן פליגי עליה התם ואמרי משהו: אדם את אשתו שותים, ושלש שנים בלא כתובה, מ"מ נראה.
תוס' ה"ל"ס.

